

דרור יהב

**רק מתעניין
يهדות בקצב שלך**

לוגמה בלבד

Dror Yahav

Just Wondering: Judaism at Your Pace

עורכים אחרים: גילה פין, רובן ציגלר

עורכת משנה: אפרת גראס

עריכה לשונית: אברהם שפירא

הגהה: ינון חן

עיצוב: רינה בן גל

עיצוב פנים וטיפיה: אליהו משבג

© כל הזכויות שמורות לדror Yahav, 2019

ספר מגיד, הוצאת קורן

ת"ד 4044 ירושלים 9104001

טל': 02-6330534 פקס: 02-6330530

www.maggidbooks.com

ליצירת קשר עם המחבר: droryahav@gmail.com

אין לשכפל, להעתיק, לצלם, להקליט, לאחסן במאגר מידע, לשדר או
לקלוט בכל דרך או בכל אמצעי אלקטרוני, אופטי, מכני, או אחר כל חלק
שהוא מן החומר שבספר זה. שימוש מסחרי מכל סוג שהוא בחומר הכלול
בספר זה אסור בהחלט אלא ברשות מפורשת בכתב מהמו"ל.

מסת"ב-8 ISBN 978-965-526-269-8

נדפס בישראל 2019 Printed in Israel 2019

לאבא ואמא

לוגמה בלבד

לוגמה בלבך

תוכן עניינים

הקדמה מאת אביתר בנאי ..... יז
מבוא ..... כא

שער ראשון: מרכיבי המערכת

פרק א: אלוהים..... 3	אלוהים..... 3 .....
4..... מיهو אלוהים? איך מתארים את אלוהים?	מיهو אלוהים? איך מתארים את אלוהים?
8..... איזה מאמנים? אהבה ויראה • ביטחון • שמות האל	איזה מאמנים? אהבה ויראה • ביטחון • שמות האל
12..... מידע נוסף..... הראיה הקוסmolוגית – סיבה ראשונה ואחרונה הבריאה המכוונת – התבוננות בגוף ובטבע • שורש המוסר חויה רוחנית	מידע נוסף..... הראיה הקוסmolוגית – סיבה ראשונה ואחרונה הבריאה המכוונת – התבוננות בגוף ובטבע • שורש המוסר חויה רוחנית
18..... חמש נקודות על אמונה	חמש נקודות על אמונה
19..... לחרבה	לחרבה

פרק ב: האדם	21
מהו האדם?	22
גוף ונשמה	
מדוע נברא האדם?	25
תיקון עולם • קדושה • "בכל דרכיך דעהו" • על חטאיהם ופספוטים	
מידע נוסף.....	32
בחירה חופשית • שכר ועונש • תשובה • קידוש השם וחילול השם	
חמש נקודות על העולם והאדם.	37
להרחבה.....	38
פרק ג: עם ישראל	39
מיهو עם ישראל?.....	40
עם ישראל – תעודות זהות • ההיסטוריה על רגלי אחת • מייהו יהודי • ייחוס משפחתי • האנויות היהודי • עם הנצח	
מדוע נברא עם ישראל?.....	47
עם סגולה • עם אחד, לב אחד	
מידע נוסף.....	50
גירוי • בין ישראל לעמים • אנטישמיות • ארץ ישראל • מציאות התלוויות בארץ	
חמש נקודות על עם ישראל.....	55
להרחבה.....	56
פרק ד: התורה	57
מהי התורה?.....	58
ארך קיבלנו את התורה? • התורה שכתב • התורה שבעל פה • חשיבותה של התורה שבעל פה • השתלשלות תורה שבעל פה • משנה ותלמוד	

67	איך יודעים מה התורה הטעונה?
	מחלוקות • פסיקת ההלכה
72	מידע נוסף
	עشرת הדיברות • ביקורת המקרא והתשובה היהודית • فرد"ס • ספר התורה
78	חמש נקודות על התורה
79	להרחבה
פרק ה: מצוות	
81	מהן המצוות?
82	בין אדם למקום / בין אדם לחברו • מחשבה / דיבור / מעשה • משפטים / עדות / חוקים • מצוות דאוריתית / דרבנן • הערך המוסרי של ההלכה • עקרונות טובים
89	איך מקיימים מצוות?
	מי מחויב בקיים מצוות? • כוונה בקיים מצוות
92	מידע נוסף
	טעמי המצוות • ריבוי הפרטים בהלכה • התנגדות בין מצוות • מנהגים
96	חמש נקודות על המצוות
97	להרחבה
פרק ו: גאולה	
99	מהי גאולה?
100	מעגלי הגאולה • המשיח • תהליכי הגאולה
105	איך מקרבים את הגאולה?
	לחיות גאולה
107	מידע נוסף
	בית המקדש
110	חמש נקודות על הגאולה
111	להרחבה

שער שני: הפעלת המערכת

פרק ז : תפילה	117
מה?	118
תפילה ספונטנית מול תפילת קבוע + מדוע דוקא שלוש תפילות? + נוסח קבוע	
איזה?	121
להיות אמיתי + הכנה לתפילה + כוונה + קצב + השכמתה וברכות השחר + תפילת שחרית + תפילת מנחה + תפילת ערבית / מעריב + קריית שם שעל המיטה	
מי?	137
מתי?	138
זמן היום + תפילת תשלומיין	
אייפה?	141
בית הכנסת + תפילת יהוד + תפילה פרטית: התבונדות	
נספח: עזרה תפילה...	152
סידור + טלית וציצית + תפילין + איך מניחים תפילין?	
התחלת מהירה	157
פרק ח: אכילה וכשרות	159
מה?	160
תיקון וקדושה	
איזה?	164
דומם + צומח + חי + המטבח הכללי	
מי?	172
בישולי נוכרים ויין נסך	
אייפה?	174
למה צריך תעודת כשרות? + דרגות הנסיבות + איך לקרוא תווית כשרות? + תמייצה במקומות כשרים + אכילה במקומות לא כשרים + כשרות במקומות ציבוריים	

178	התחלת מהירה
179	נספח: היחס לצמחונות ביהדות
פרק ט: ברכות	
181	מה?
182	כוחה של ברכה
184	איך?
	לפני האכילה והשתיה • ברכות אחרי האכילה והשתיה • פרט ברכות האכילה • ברכות הריח • ברכות השבח • ברכות המצוות • "אשר יצר" • כללים שונים בענייני ברכות
193	מי?
194	התחלת מהירה
פרק י: שבת	
195	מה?
196	זכר ליציאת מצרים • יום משפחתי • מעין עולם הבא • עלית העולמות והאדם
202	איך?
	הכנות לשבת • הדלקת נרות • קבלת שבת ותפילות • קידוש וסעודות שבת • לימוד תורה • הבדלה ומולוה מלכה • "שָׁמֹר" – 39 מלאכות • "שבת" • מעשה חול
209	מי?
	חולמים ופיקוח נפש • גוי של שבת
211	מתי?
	כניסת השבת • צאת השבת
213	אייפה?
	עירוב
215	התחלת מהירה
217	נספח: המלצות לרישימת ציוד והכנות לשבת. הכנות לשבת • הצעה ללוח זמנים עקרוני לקראת שבת

פרק יא: תלמוד תורה	219
מה?	220
תנ"ך • משנה • תלמוד (גמר) • הלכה • מדרש • מחשבה ואמונה • קבלה • חסידות • קבועות תוכנית לימוד	
איזה?	228
שיעוריים • חברותא • לימודי עצמאי • טכנייה • דרגות הלימוד • عمل תורה וחזרות • עוזרים	
מי?	235
לימוד לנשים • מצוות חינוך	
מתי?	237
אייפה?	239
מוסדות לימוד לגברים • מוסדות לימוד לנשים • מוסדות אחרים התחלת מהירה	242
נספח: תוכנית ללימודים למתחלים – "חמש האצבעות"	243
א. אצבע ראשונה – הילה ב. אצבע שנייה – תנ"ך ג. אצבע שלישית – תורה שבعل פה, היקף ד. אצבע רביעית – תורה שבעל פה, העמקה ה. אצבע חמישית – מוסר / אמונה / חסידות / קבלה	
פרק יב: בין אדם לחברו	251
מה?	252
איזה?	254
ואהבת לרעך – כמוך? • מצוות במחשבה • מצוות בדיבור • מצוות במעשה	
התחלת מהירה	267
פרק יג: תיקון המידות	269
מה?	270

272	איך? תיקון המעשים • לימוד תורה • תפילה • לטפל בשורש
276	התחלת מהירה
277	פרק יד: צניעות
278	מה? מוחצנות מול פנימיות • שמח בחלקו
283	איך? היחס לממון ורכוש • היחס לנור וליפוי חיצוני • צניעות אצל נשים • צניעות אצל גברים
289	מי? בין גברים לנשים • הלוות יהוד, שמירת נגיעה וראיה
292	התחלת מהירה
293	פרק טו: זוגיות ומשפחה
294	מה? מדוע להתחתקן?
297	איך? שידוכים • למה שירוך? • הדרכה לפני החתונה • טקס החופה • הכתובה • שבע ברכות ושבת חתן / כלה • אחרי החתונה: קדושת הבית היהודי • טהרת המשפחה • טבילה במקווה • "פָרוּ וְרַבְבוּ" • סימני הבית היהודי: מזווה מיא?
309	מתי?
311	גיל הנישואין • זמן החתונה
313	אייפה?
314	נספח: טקסי חיים ברית מילה • זבד הבת • פריוון הבן • בת מצויה ובר מצויה • אבלות

319	פרק טז: מעגל השנה
321	לוח השנה העברי .....
323	ראש חודש .....
	מה? + איך? + מי? + מתי? + התחלה מהירה
326	הקדמה למועדים .....
	רגלים / ימים טובים / מועדים דרבנן + חול המועד +
	מחברת התחקיריות
328	ראש השנה .....
	מה? + איך? + מי? + מתי? + התחלה מהירה
332	יום הכיפורים .....
	מה? + איך? + מי? + מתי? + התחלה מהירה
336	סוכות .....
	מה? + איך? + מי? + מתי? + התחלה מהירה
342	שמחת תורה .....
	מה? + איך?
344	חנוכה .....
	מה? + איך? + מי? + מתי? + התחלה מהירה
347	ט"ו בשבט .....
	מה? + איך?
349	פורים .....
	מה? + איך? + מי? + מתי? + התחלה מהירה
354	פסח .....
	מה? + איך? + מי? + מתי? + התחלה מהירה
362	ספרית העומר ומועד אייר .....
	ספרית העומר + יום הזיכרון לשואה ולגבורה +
	יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל + יום העצמאות +
	ל"ג בעומר + יום ירושלים
368	חג השבעות .....
	מה? + איך?

תעניות החורבן וימי בין המצרים
מה? • איך? • מי? • מתי?

שער שלישי: פתרון בעיות

פרק יז: מעבר בין עולמות	379
לזנק למים או להישאר בחוץ?	381
לאט-לאט או מהר-מהר?	385
הנהנה שבאיות • הכל בסדר • נעשה ונשמע	
לשמרם בפנים או להוציא החוצה?	390
ווצאים לאור • מראה חלק	
להפוך מרוחק או להישאר?	395
בחיק המשפחה • עשות הדיבור למתקרב • כמה מילים להורים • כללים לבני המשפחה	
עשה לך רב	406
איך מוצאים רב? • ואיך לא מוצאים רב	
לזכור או לשכוח? היחס אל העבר	410
כמה או תורה? או איך משלבים את התורה בחיים?	412
פרק יח: החברה הדתית	415
חשיבות הקהילה	417
הפגש עם שומרי המצוות	418
החברה החרדית לייטאים • חסידים • ספרדים	420
דתים-לאומיים	434

438	בעלי תשובה
	היחס לבעלי התשובה בעולם החրדי •
	היחס לבעלי התשובה בעולם הדתי-לאומי • קהילות לבעלי תשובה

שער רביעי: שאלות נפוצות

446	אמונה
448	התקדמות
449	הופעה חיונית.
450	לימוד תורה
451	شומרים על קשר
453	היחס לעולם
456	החברה הדתית.
458	שבת
460	צניעות
462	לימוד תורה
465	סיכום
469	לקראיה נוספת
	אמונה, בריה ואדם, גאותה • תלמוד תורה • שבת •
	כשרונות ואכילה • תפילה וברכות • התבודדות ותפילה אישית •
	מצוות בין אדם לחברו, תיקון המידות •
	זוגיות, משפחה יהודית וצניעות • מועדים •
	תהליכי התחזוקות ותשובה
473	תעודות
475	רשימות
479	הערות
499	פתח
507	נספח תМОנות

הקדמה מהת אביתר בנאי

בתלמוד מסופר על ויכוח עתיק שנערך בין אנטונינוס, קיסר רומי, ובין רבי יהודה הנשיא ("רבי"), בשאלת מתי נכנס באדם היצור הרע.

אנטונינוס אומר שהיצור נכנס בתינוק רק ברגע שהוא עומד ל יצא לאויר העולם, ואילו רבי טוען שהיצור הרע נמצא שם כבר משעת העיבור, כשהוא בבטן אימו. אנטונינוס טוען בתגובה שאם זה אכן כך והיצור הרע נכנס כבר בזמן העיבור, התינוק היה בועט באימו ומנסה לצאת קודם בשלתו. בסופו של הוויכוח משתכנע רבי ולומד מחבריו הלא יהודי: כשהעוור בבטן אימו, עדין אין בו רע.

מהותו של עובר – שהוא בהתחות. כמה מופלא התחילה הכמוס הזה של התפתחות אדם חדש. אין הוא צומח ומפתחת וממשיל ומתקדם, תמיד בקראתה. כל עוד הוא עובר, הוא לרגע לא נשאר אותה נקודה. התנוועה הבלתי פוסקת זו מעידה עליו שאין בו רע.

היצור הרע הוא אותו הקול שאומר לאדם: "הגעת, עצור! אין שאתה עכשו, זה מה שאתה". لكن הוא כל כך מסוכן.

בשאלות יש מרחבים של אינספה. ציריך תמיד לזכור שהתורה שאנחנו לומדים היא אינסופה, אף פעם לא מפוענתה. אחרי כל תירוץ מסתתרת עוד קושיה ואחריה עוד תירוץ וכך הלאה, לעולם.

אני יודע שגם הנשמה שלי היא אינסופה, פלאית, ולכן לעולם לא אפסיק לגדול, לצמוח, להשתנות, להכיר את עצמו. לעולם לא אכיר עד הסוף את אשתי, את ילדי. תמיד יש עוד גלגולות להתקרב, לדיביק. לא לנוח.

הצמיחה מתרכחת בתנוועה שבין השאלה והתשובה. אם יצאמד רק לשאלות שעולות אצלי, אני עליל להגיע ליהירות ולהתנכחות – מה שאני לא מבין

ומה שלא מסתדר עם השכל שלי, אין לו זכות קיום. לעולם לא אוכל לצמוח למחוזות האינסופים שקיימים מחוץ להשגה הבתויה שלי.

אם אצמד רך לתשובות שנوتנות לי, אני עלול להרגיש דיכוי – מה שאינו חשוב או מרגיש לא מסוכן עמו מה ש”נכון”, אז מי אני בכלל שאחשוב או ארגיש? לעולם לא אוכל לחוות את כל העושר שגנוו במחוזות האינסופים שאני מאמין בהם. כאילו יש לי תיבת אוצר שאני שומר עליה בקנות, אבל מפחד לפתח אותה.

כל שאלה מעוררת על הבועה שבאה אני חי, ופותחת אותי לעולם רחב יותר. כל תשובה נותנת לי מסגרת בהירה שմשדרגת את תפיסת העולם שלי. וכן הלאה והלאה, עד בלי קץ. עוד שאלה ועוד תשובה, עד שלאט-ללאט אני מתחילה להבין שהמסגרת שאני חי בה אינה אלא ביצה... אני צדיך לבקווע אותה ולגלות שהעולם גדול יותר, אלוהים כביר יותר, האדם פלאי יותר. עצמת התגלית וקצב ההתקפות תלויים באומץ שלי לשאול שאלות, ובנכונות שליל להתמסר לתשובות.

יש קסם בנשיאות הפהים, להיות גם וגו. הדור שלנו מפחד מדי להיכנס פנימה, וצריך לחזק אותו ללבת על זה. כשהאני חזרתי בתשובה הרגשית דחיפה עצומה ”להישרף” על התורה, ושקעתה בבית המדרש בלי הגבלה כמעט. זה לא היה קל. הייתה צדיק להתבטל, לשבור משחו בתוכי, כדי לגלוות שכבות שלמות שמסתתרות מתחת.

מצד שני, צריך כל הזמן להיזד לא לאבד את עצמי, تحت אמון בהרגשות שלי, ובמה שעובר עלי. מצד אחד – ביטול כלפי רצון ה’, מצד שני – יכולת להקשיב לעצמך, לכבר את מה שאתה מריגשים. זה מין ריקוד זהה: אתה מתקדם, קצת נשאר במקום, זו לצד הזה והוא לצד השני.

זה לא מקרה שספר היסוד של העולם ההלכתי והאמוני שלנו – התלמוד (גמרא) – כל כלו מורכב מקביעות שמתעדערות, משאלות נוקבות ותרוצזיהן, מחשיפה של הנחות יסוד שלא היינו מודעים אליהן. נראה שבגלל זה אמר לי הרוב עופר גיסין משפט גדול שאני לוקח איתי מזאת: ”אף פעם אל תותור על בוקר של גمرا”. עם כל המשיכה שלי להסידות, לתורת הנפש, לעיסוק בדברים פנימיים שקיימים בתוכי ומצילים אותי, אני יודע שהעצה הזו היא הגדולה שבעצמות.

כתב בפרק אבות: "וְהִי מַתְחָמֵם פֶּנְגַּד אֹוֹרֶן שֶׁל חֲכָמִים, וְהִי זְהִיר בְּגַחְלָטָן שֶׁלֹּא תְּפֻנָּה". להתחכם באש, אבל לא לגעת בגחלים הלווחות. שייהי לנו כבוד לחוכמה ורצון לשכת באורה, אבל גם כבוד למידה ולקצב שלי. להתחכם ולא להישרף.

הייתי שמח לפגוש את הספר הזה כעשהתי את צעדי הראשונים. הוא יכול להיות בסיס להפתוחות בריאה אם ההתקדמות שלכם תהיה בתנואה של רצוא ושוב, קרים ואחרה, שאלות ותשובות. ביןיכם ובין עצמכם, ביןיכם ובין בורא עולם.

תקראו, תחשבו, תקשיבו לדברים ולעצמכם. שני צעדים קרים וצדур אחרה. והעיקר – בנהת.

לוגמה בלבד

לוגמה בלבך

מבוא

כשלמדתי בתיכון, השתתפתי במשלחת תלמידים מבית הספר החקלאי שבו למדתי. נסענו לגרמניה, למפגש עם משלחת מקבילה של תלמידים שלמדו בבית ספר נוצרי-קתולי. המטרה הייתה לקרב בינינו כדי לגשר על משקעי העבר וליצור עתיד חדש. בכך שבועיים שלמים התארחנו בבתיהם, יצאנו לפאבים, דיברנו וצברנו חוות מושותפת. כמו כל חברי, גם אני נסעת בעיקר בשבייל החוויה. לא תיארתי לעצמי עד כמה המשע זהה עומד לשנות את חיי.

בשבט בוקור נסענו כולם, יהודאים וגרמנים כאחד, לתפילה שחורת בבית הכנסת המרכזי בעיר שבה התארחנו. אנחנו, היהודים, היינו שכורדים מהחוויות הביקור בחוץ הארץ, ולא מצאנו עניין בבית הכנסת. למעשה, השתווקנו להמשיך לאטוקציה הבהאה – מזיאן המכוניות של מוצדים או משהו כזה. נכננו באיחור לאולם התפילה, שהיא ריק כמעט לחלווטין, ומיד חיפשנו דרכים להעביר את הזמן. חלק מאייתנו דפפו בספרים, חלק דיברו ביניהם. דוקא הגרמנים, שבאו מכתים אדוקים וידעו די הרבה על יהדות ועל תנ"ך, כיבדו את התפילה והתעניינו בה מאוד.

ואז, בעודיו בואה בקיות בחוסר עניין, ניגש אליו אחד הבחרורים הגרמנים, הושיט לי סידור עם תרגום לגרמנית ושאל בתרミニות: "תוכל להראות לי איפה אנחנו נמצאים בתפילה?".

גערתי מוקומי. מוכן שלא ידעת. גם איש מהבחורים סביכי לא ידע. גירדתי את הראש במכוחה, לקחתי את הסידור וניסיתי, מתוקף היוטי היהודי שבינינו, לגלות את התשובה. אך לשוא. למרות שהגנתי ברמצוזה ועלתי לTORAH כמו שנים קודם לכן, לא ממש הכרתי את התפילה, והמבטא הגרמני הבהיר של החzon הקשה עלי להבין מה הוא אומר. תוך שאני מנסה לחשוב על תירוץ טוב

שייעזר לי לישב את מצפוני, חלפה כי מחשבה. רק יום קודם לכן ביקרנו, ישראלים וגרמנים, במחנה ריכוז, ביקור שהותיר בנו רושם עצום. עברנו בין הצריפים, נגענו בגדירות התייל וערכנו טקס זיכרון עם שירים עזובים לזכר היהודים שנרצחו שם. נשבענו לזכור, לזכור ולעלום לא לשכוה.

אבל באותו רגע, באולם המכמעט ריק בכיתת הכנסת של בון, שאלתי את עצמי: את מי בדיק אני מייצג כאן? אני מרגיש זר בכיתת הכנסת לא פהות, אולי יותר, מהגרמנים שאיתנו. למען האמת, מבחינות רבות אין ביןינו שוםבדל – אנחנו מתלבשים אותו דבר, שומעים את אותה מוזיקה, אוחדים את אותן קבוצות כדורגל.இזה מין יהודי אני, ובמה בדיק מתחבתה היהדות שלי? נזכרתי שכחנה למשלחת, שמענו סדרת הרצאות על ההיסטוריה של היהודי אירופה. עכשו הבנתי שאני אכן יודע הרבה על הדרכם שבה יהודים מתו, אבל אני יודע כמעט דבר על הדרכם שבה יהודים חיים. באותו רגע נשבעתי לעצמי שבועה, שרק בעבור כמה שנים תקבל דמות וצורה – לעולם, לעולם! לא ישאל אותי שוב אדם שלא להשאיל על המסורת שלי, ואני לא אדרע לעונת.

* * *

שם, במובן מסוים, החל המשע שלו ושל הספר הזה. לימים גיליתי שמסע דומה מתרכש אצל צעירים (ואף מבוגרים) רבים, שמחפשים, כמווני, את דרכם אל זהותם היהודי. בשנים שלאחר מכן הגיעו הביקור בגרמניה שמעוני מאנשים שונים אינספור סיפורים על הדרך המיחודת שבה התעוררה לפטעה הנקרה היהודית בתוכם: לאחת זה קרה במנזר ברודיסטי, שבויקשו ממנה להשתחות לפסל; למשהו אחר כשראה את חבריו לפולגה מניהים תפילין מוקדם בבוקר; אחד מצא נחמה במלות הקדיש שהתחילה לומר לאחר שאכיו נפטר; ואחרת – מתוך תחושת ריקנות כבده שאפפה אותה בשיא הצלחה כדוגמנית מפורסמת.

נדמה לנו שהעובדה שאנחנו יהודים אינה מקרית אלא נושא עמה אייזו בשורה, סוד שלא מדברים עליו. אבל הסוד חמק עבר, ונותר נעל מפנינו. יש לנו תחושה שהסתירו מאיינו מהה. דילגו علينا, שכחו לספר לנו מי ומה אנחנו, ואין לנו כל כך את מי לשאול. הספר האישי שלנוiali שונה, אבל לכולנו יש רצון להתחבר אל אותו דבר עמוק שלא ניתן להסביר במילים. אנחנו מתחפשים ואוצר גדול שرك שמענו על קיומו, אבל אין לנו לא מפה, לא כלי עבודה ולא ז肯 חכם שיורה לנו את הדרך.

תמיד נמשכתי לHIPPOCRATES אחר משמעות החיים. כבר כנער השקעתי את עצמי בפילוסופיה, פסיכולוגיה, בורדיוז ועוד שיטות אוטריות ומיסטיות. היתי משוכנע שם-Amotica את התשובה, שם תגלה האמת. אבל פעם אחר פעם הרגשתי שם-Amotica לא לגמרי מסתדר.

רק בסוף, בLIGHTNING, הגעת אל היהדות, אבל כשביקשתי ללמידה עליה יותר, נתקלתי בבעיה. מאיife מהחילים? את מי שואלים? עם מי אפשר להתייעץ? לא הכרתי כמעט אנשים דתיים, ולא שפגשתי לא ענו לי את התשובות שחיפשתי. התבונתי לבירר, כי לא רציתי שייחסו שאני חזר בתשובה חיללה, והייתי בעל גאווה רבה מכדי לפנות לרב שילמד אותי את מה שאינו יודע. ועוד דבר – אודה על האמת, הששתי גם מכל הספרים על "שטייפט מוח", כתות והתורחות מהמשפחה. פחדתי שאם אתענין מדי, בסוף אני עלול להפרק לאחד מהם", ובינינו, מי רוצה להיות "כמה"?

כל הדברים האלה הובילו לכך שאת הדבר היקר לי ביותר – זהותי – חששתי לבירר. גישתי באפליה לאיתלאט ליקטתי ספרים, כתבי עת ומארונים שבעודתם בניתי מאגר ידע נרחב, אך גם אקריא למדי. שנים עברו עד שמצאת את דרכי, בהדרגה ובאיטיות, אל עולמה של היהדות ועל המקום שלי בתוכה. אלה היו שנים מלאות שמחה וסיפוק, אך גם מלעות בהרבה כלבול וחיפוש.

בשנים שלאפו מאז, הפכתי בעצמי למדריך לאנשים שמנגנים את תחילת דרכם בעולם היהדות. הבנתי שהחוויות והtribulations שצברתי עשוות להיות בעלות ערך גדול עבורם, ועם הזמן גם פיתחתי יכולת לתרגם בין העולמות, לתוךן את היהדות המסורתית, ה"הארדקור", בזרה שתתאים גם למי שגדל בתרבות ובאורח חיים שונים לחלווטין.

זמן רב מלואה אותי המחשבה שאם רק היה לי מורה שיאיר לי את הדרך, דרכי הייתה אולי קלה ופשטה יותר. אולי הייתה יכול להימנע מבורות ובבים שנפלתי אליהם פעם אחר פעם, ולעלות על השביל שייקח אותי בביטחון על שביל האבני המוזהב. במשך זמן רב הרגשתי רצון עז לכתוב מדריך שיתבסס על ניסיוני האיש, אך לקח להחלטה כמה שנים לצאת על הפעול. ממש כתיבת הספר הנחה אותי בעיקר כלל אחד – שזו יהיה הספר שהייתי רוצה לקרוא בעצמי אז.

מטרת הספר

הספר מציג את יסודות היהדות, אמונהויה ומצוותיה בצורה תמציתית וופשוטה. הוא מאפשר למי שרצוים בכך להתחיל את צעדיהם הראשונים ולהתקדם בקצב המתאים להם. כדי להקל עליהם, בניתי אותו בצורה של מדריך למשתמש, והוא כולל ארבעה שערדים:

בשער הראשון יצא את מרכבי המעדפת. בפרקים אלה נגש אט עולם המושגים הבסיסי של היהדות ואת הנושאים היסודיים שהוא מדבר עליהם: אמונה באלהים, תכלית האדם, תורה ומצוות, עם ישראל, لأن מתקדם העולמים. כמובן, אי אפשר להזכיר בספר אחד את הרעיונות היהודיים הגדולים שהתחפתו במשך אלפי שנים, אבל אני מוקהה שלפחות המושגים המרכזיים יתברנו, ויאפשרו לבקש תרומות עולם בהירה.

בלקדים את הדברים בפועל, אלה שרוצים וMargin'ים מוכנים.

השער השלישי נקרא פטרון בעיות. ההתקרכות ליהדות מעוררת לעיתים מגוון של קשיים: חברתיים ותרבותיים, نفسיים ואישיים; מול המשפחה, בני הזוג, חברים, עמיתים לעובדה, וכוכבן גם בתוך הנפש פנימה. בשער זה הבאת שני פרקים בהם עייני חשובים למדיו: הראשון עוסק בחוויה האישית בשלבים השונים של תהליך ההתקרכות ליהדות, ובו תמצאו גם עצות למגוזן מצבים שואלי תיתקלו בהם. נדון בהצכת יעדים ומטרות בתחום הרוחני, בדרכים להקל את התמודדות עם התהליך שאתם עוכרים ועם השינויים שהוא מביא באורה החיים, ביחסים עם המשפחה, עם החברה ובעצם, עם כל העולם... הכנסתך כאן הרoba מניסיון החיים שלי, של חברי, תלמידי וחוורים בתשובה ותיקים שעבורו דרך דומה, ואני מקווה שהוא יסייע לכם להתחמק מבעיות נפוצות, לעקוף מכשולים ויקל את הדרך אל חי אמונה ותורתם.

השער הרביעי נקרא **שאלות נפוצות**, והוא מרכז שאלות ותשובות מגוון נושאים שלא נכנסו לפרקיהם הקודמים.

ובכל זאת, יש כמה הבדלים משמעותיים בין הספר הזה ובין מדריכים אחרים.

בדרך כלל, את המדריך למשתמש כתובים האנשים המומחים והמנוסים ביותר, שיעודים הכி הרבה על המוצר שהם מציעים. במקהה זהה, אני ודאי איני ה"יצרון", ו מבחינת רמת הידע והניסיונו – אף על פי שבמהלך כתיבת הספר למדרתי המוזן, ערכתי מחקר מעמיק וגם התייעצתי עם מבנים גדולים בכל אחד מהנושאים שכתבת עלייהם – איני מעד על עצמי שאני "מומחה" ליהדות. יש אנשים שיעודים ומנוסים יותר ממני, וכואורה היה נכון שהם יכתבו את הספר הזה.

אלא שבפועל, לא תמיד אלה שיעודים הכי הרבה הם גם האנשים המתאים ביותר לכתוב את המדריך למשתמש המתחיל. מדוע? מכיוון שאף על פי שהם יודעים הכי הרבה, הם לא בהכרח מכירים את הדרך שבה הלקוח משתמש במוצר שלהם, ולא את הקשיים היומיומיים שהוא חוות. דמיינו לרגע חוברת הפעלה של מכונת כביסה – כמה מאייתנו זוקקים לכל שירות הפונקציות שנמצאות בה? לפעמים אנחנו פשוט רוצים לדעת איך ממכבים חולצת טריוקו בלי שהצבע ידהה, המשתמש המתחיל פשוט רוצה להבין את הבסיס, וזה מה שניסיתי לצלור בספר הזה.

שנית, במדריך למשתמש יש לרוב דרך אחת ויחידה לבצע כל פעולה בצוורה נכונה. ביהדות, לעומת זאת, יש מגוון דעות ותתיידעות, והניסיונו לתמצת את כוון לספר אחד הוא יומרני למדי. השתרדתי לסכם את הרעיון הנගודלים בצוורה פשוטה, כדי לאFINEן קו מרכז של "היהדות" כפי שאני מבין ומאמין. לאורך הספר אני משתמש בצוורת הביטוי "היהדות אומרת כך", "על פי היהדות..."; האם זה אומר שיש דרך אחת בלבד להסתכל על הדברים? סביר שהיה מי שיחלקו עלי. אך כפי שתראו, מחלוקת בין דעות היא תופעה מקובלת, ואפילו חיובית, בעולם היהודי.

ועוד דבר: הספר ודאי יעודד אתכם שאלות ורכות. אולי תהשבו שיש נושאים שלא הקדשתי להם די רוחב פס, וזה מצוין. כאמור, אני חשב שאפשר לענות על הכל. מבחינה, תפקידי הוא לפתח לכם צוהר קטן ומוקדק אל עולמה העשיר של היהדות. לאורך הספר תמצאו רישימות של ספרים "להרחה" ו"לקראאה נוספת" – מומלץ מאוד למי שרוצה ללמידה עוד.

למי מיועד הספר?

הספר מיועד לכל מי שרוצה להתחילה ביסוד אל היהדות, ולא יודע מאיפה להתחילה. הוא נכתב באהבה לכל המבוקבים והמחפשים, הרוחניים והמעשיים, שהולכים לאיבוד בים החיים; אלה שמתחילהם תהליך "התחזקות" או חורה בתשובה וצמאים ליד מכוונת, ולמי שכבר נמצאים בשלבים מתקדמים יותר ומרגשים שימושו עדין לא שלם.

הוא מיועד גם לכם, בני המשפחה והחברים, שרצו לћבר פתאות על הילד או האחות שלכם, וויתן לכם עצות איך להתנהל מולם בצורה נכונה – לטובת כולכם. הוא מתאים מאד למי שמתעניינים בתהליך גיור או כבר נמצאים במהלכו.

ולבסוף, הוא יסייע למורים ומורים שמחפשים תוכני לימוד למתחללים, המסדרים בצורה מובנית ובהירה.

לא מעט ספרי הדרכה ליידות נכתבו עד היום. חלקם הפכו לקלסיקה ועדין עושים את מלאכתם נאמנה, וחלקם התיישנו עם השנים. אני מוריד את הכווע בפניהם ובפני מחבריהם, ווגאה להיכנס למועדון הנחשב הזה.

ובכל זאת, יהודו של ספר זה הוא כפול.ראשית, בתוכו – לאורך הספר נראה את החיבור המיחודה, עיני, שהיהדות עושה בין רוח למעשה, בין תיאוריה ופרקтика, בכל תחומי החיים. נראה כיצד האמנות והרւינות הנשגבים ביוטר יוצרים בסופו של דבר עד לפועלות השגורתיות והמעשיים הקיימים יומימים שלנו. שנית, בסגנון – השתרלתי להתאים את הספר לקוראים שחיהים טכנולוגיה, אינטרנט ורשתות חברתיות, ולהתייחס לקווים היהודיים שלנו, צעירים ישראלים של דור ה-Y והדורות שכבר אינם אחרים. ויחד עם זאת – התאמצתי לשמור על רמה גבוהה, לא מתפשתת, שמאינה שככל אדם קיימת שאיפה לרבדים עמוקים וחזקים.

או למה "פרק מתעניין"? כי אי אפשר להכחיש שיש לנו רתיעה מיהדות. אנחנו סקרנים, רוצים לדעת עוד, אבל גם לא רוצים להתחביב. אז תדרשו שמותר ואפשר ורצוי להתעניין, ואם רוצים, גם להתקדם – אבל רק כזאת. שלכם.

הספר נכתב עבור גברים ונשים כאחד, ורובו פונה לשני המינים כאחד. במקומות שבהם ישנים הבדלים בין פרטיים מסוימים הנוגעים לגברים

ולנשים, התייחסתי לכך. אף שהספר נכתב בלשון זכר, כמקובל בעברית, כל מילה בו נכתבת מתוך מחשבה עמוקה גם עבורן, ציבור הקוראות. הספר מיועד לבני כל העדות והחוגים, ובמקומות שבהם קיימים הבדלים משמעותיים בין מנהגי העדות – ציינתי אותן.

איך לקרוא את הספר?

כתבתי את הספר כיחידה אחת, ופרקים מתקדמים יותר מתבססים על רעיונות שהזכירתי כבר. לכן מומלץ לקרוא אותו לפי הסדר. מצד שני, תראו לי מישו שקורא מדריכים לפי הסדר...

אם יש לכם שמשמעותם אתכם במיוחד, תוכלו לкопוץ אליהם ולאחר מכן לleshlim את הקטעים שדילגתם עליהם. כך או כך, בסופה של דבר אני ממליץ לכם לעبور על כל הפרקים, כולל נושאים שנראים לכם כרגע פחות רלוונטיים להיכם. ועוד דבר – אפשר לקרוא פרק, לחשב עליו, לנסתות לישם, לראות איך זה עבד אצלכם. וכך שתראו לאורך כל הספר, הגישה שבה אני דוגל היא שלא חייבים הכל מהר-מהר, ואולי אפילו עדיף לקחת את הזמן.

להורים, לבני המשפחה ולהחברים של ה"מתהזקים" למןיהם – אף על פי שנדרמה לי שגם אתם תפיקו ערך רב בקריאה הספר במלואו, נדמה לי שפרק יז, העוסק בתהילכים, עניין אתכם במיוחד.

12 | 24 | 36 ס' עמ'

הפניות לסידור

בכותרות של אורך הספר תמצאו הפניות שנראות כך:

הפניות אלה נועדו להקל عليיכם למצוא את הנושא בתוך סידור התפילהה. הן מציניות את העמודים המתאימים בסידור קורן בשלושת הנוסחים המקובלים ביותר, על פי הסדר הבא מימין לשמאל: אשכנז | ספרד | עדות המזורה. בגוף הטקסט ההפנייה למספר העמודים בסידורים תופיע כך: 101|36|18 – עמוד 18 בסידור נוסח אשכנז, עמוד 36 בסידור בנוסח ספרד, ובעמוד 101 בסידור בנוסח הספרדים (פירוט על נוסחי הסיורים השונים תוכלו למצוא בפרק ז, על התפילה).

קריאה אחרתה לנושאים

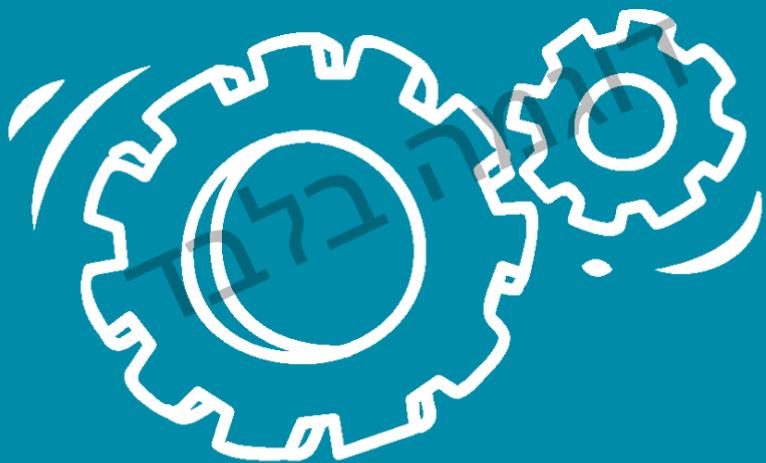
השלבים הראשונים במסע אל היהדות הם קסומים ומלאי פלא. זהוי תקופה של בלבול לצד גילויים רכיבים על עצמכם, על משפחתכם ועל עמכם, ומלוים לרוב בהתעלות רוחנית גדולה. ייתכן שאתם כבר נמצאים במה שמכונה בסlang הדתי 'אורות' – תחושה שמצוירה התאהבות, שבה האדם מתנקק מסביבתו ומורכו כל כך במושא אהבתו, עד שאינו מעוניין לעסוק בשום דבר אחר.

אלא שה'אורות', ואיתם תחושת ההתעלות המתוקה, הם כמו ברק המבזיק לרגע, זורם חשמי שמופייע בעוצמה אדירה – וממתפוגג אחרי זמן קצר. אם לא יימצאсли מי מתאים שיוכל לקלוט את כל האנרגיה זו, היא תיעלם ב מהירות כשם שהופיעה. זו הסיבה שחלק גודל מהעבורה שלנו יהיה לפתח 'כלים' מנטליים שיוכלו להכיל את האור לאורך זמן, ויאפשרו לו להופיע בצורה מתוקנת.

במדרשה מסופר על רבי יהושע שהלך פעם בדרך וראה ילד יושב בצדמת דרכים. הוא שאל אותו כיצד מגיעים לעיר, הילד הצבע על דרך אחת ואמר "זהוי דרך קצורה וארכוכה", ואז הצבע על השניה ואמר "זהוי דרך ארוכה וקצרה". רבי יהושע החליט ללכת בדרך הקצרה-הארוכה. ואכן, בעבר זמן קצר ראה את העיר, אבל הדרך הייתה חסומה בקוצים ודדרדים שלא אפשרו לו לעبور. הוא חזר אל צומת הרכבים ושאל את הילד: "למה אמרת לי שאפשר להגיע מכאן לעיר?". והילד השיב בחיווך: "האם לא אמרתי לך שזויה דרך קצורה וארכוכה?..."

רוב הזמן אנחנו רוצחים ללכת בדרך הקצרה, עדיף גם המהירה, ואם אפשר – שתיגמר כבר. רוצחים שהכול יקרה עכשו, להספיק כמה שיטור, לקבל הכלן מיד. אבל כולנו גם יודעים שהדברים המיידיים – כמו שהם באים, כך הם חולפים. ההסתבות שלנוו כבר שכחו את מה שאנו מוסרים לממוד: רק מה שמתאימים בשביilon, נשאר איתנו באמת.lico בדרך הארוכה-קצרה, ותגינו בכתחה. לפעמים בנית ה כלים נראה יבשה ומשעמת, מתישה ומיגעת, ואין בה את אותה התרgestות מתמדת כמו שאנו רוצחים ומדמיינים. אבל אם תדקקו בדרך הסלולה זו, תגלו שבסוףן של דבר זהה הדרך היחידה אל הארון.

שער ראשון

מרכיבי המערכת

לוגמה בלבך

פרק א: אלוהים

בלעדיו אמונה באלהים אי אפשר להבין דבריהם.
יש אנשים, חיים, עופות, בהמות, רמשים,
ולכלם מידות שונות שלiscal.
כשאני מטיל בשדה בוקר, בוקר וערב,
אני פוגש רמש קטן שגם הוא הולך ברוחבו.
אבל כשהוא רואה אותי,
הוא רץ הצדיה כדי שלא-armoso אותו.
לאדם ישiscal עוד יותר מזה.
אך ישiscal לעלון עלscal האדם
זהו האלהים,
יען כי הוא
קובע הכל.

(דוד בניגרין, בערוב ימיו)¹

ריבונו של עולם, אתה אמצעך?
אהנה לא אמצעך?
שמיימ – אתה
ארץ – אתה
מזרח – אתה
מערב – אתה
צפון – אתה
דרום – אתה
אם יושב לי – הרוי זה אתה
אם יכاب לי – שוב אתה
ואם זהה אתה – הרוי הכל טוב.
רק אתה! תמיד אתה!
אתה! אתה! אתה!

(רבי לוי יצחק מברדייצ'ב, תרגום מיידיש)

מי הם אלוהים?

אנחנו, כל בני האדם, הנו אנשים מאמינים. אנחנו מאמינים שההמש תזרח גם מהר, שעוזרת לחבר היא מעשה טוב, ושההורם שלנו הם באמת הוורינו. כולנו, אפילו מי שראה את עצמו ככופר גמור, מלאים באמונה, מלשון "אמון", היא החושת ודאות שדבר מסוים הוא אמת. החווים מלאים אידיאות, ובכל זאת אנו מצליחים להתגבר עליה באמצעות האמונה שלנו. אנחנו יודעים אם מהר, כאשר נניח את רגליו מוחוץ למיטה, באמת תהיה שם קרען, אך אנחנו מאמינים שכן, ובדרך כלל זה מספיק.

אילם שלא כמו אמונות אחרות, האמונה באלהים משפיעה על כל תפיסת החיים. אמונה במובן היהודי היא הפנה מלאה של העוברה שיש בORA לעולם, שמשגיחה על הבריאה ושבהיא אותנו לעולם הזה בשבייל מטרה מסוימת. זו אינה ידיעה שכליית בלבד, אלא ביחסו פנימי שכך הדבר. עם זאת, אף אחד לא נולד עם אמונה שלמה; כל חיינו הם גילוי ופיתוח של גרעין האמונה שבקרבנו.

למרות שכארה אפשר לקיים מצוות גם בלי להאמין, היו מחכמים שהגדירו את האמונה כמצוות הראשית והחשובה ביותר, שמופיעה בדיבור הראשון מעשרה הדיברות: "אנכי ה' אלקיך" (שמות כ). בניגוד למצוות אחרות שיש להן פן מעשי יותר, כאן הציורי הוא על הכרת הבורא וידיעתו.

איך מתארים את אלוהים?

אולי זו בדיקת הבעה, שמנסים לתאר אותן. משום שאלוהים שהיהדות מאמינה בו – "אין לו דמות הגוף ואין לו גוף".² הוא איןנו קוסם, לא ישות רוחנית מספר פנטזיה, לא סבא עם ז肯 שיושב בשמיים ו מבית לצלחתנו לראות מה אנחנו אוכלים. או מה הוא בעצם?

איןסוף. האינסוף מתנשא למעלה מכל המיללים, הרוגשות והמחשבות שנוכל להעלות בדעתנו. האינסוף קודם לעולם בזמן, בלתי ניתן להגדירה, כולל את כל מרכיבי המציאות שאנו מכירים כמו חומר, מרחב, זמן, נפש ותחושת קיום, אך גם מושגים שאין לנו יכולת להבין או לתאר. הוא מתנשא מעבר לגבולי הscalar וההבנה האנושיים, וכמו שאמר הנביא: "כִּי לَا מְחַשֵּׁבָתִי מְחַשְׁבֹתֶיכֶם וְלֹא דָרְכֵיכֶם דָּרְכִי" (ישעיהו נה). בניסוח חסידי מפורסם, האמונה באלהים מתחילה במקום שבו השכל מסתומים.

בלתי מוחשי. מכיוון שתת אלוהים אי אפשר לתפוס בכלים אנושיים, היהדות התנגדה כל כך להגשמה האל (מלשון גשמיות, חומריות): "לא תעשה לך פסל וכל תמןנה" (שמות כ). תפיסה מוגשתת של אלוהים מבילה לדרימוניות מעותיים, שמצמצמים את אין סוףיותו של אלוהים ודוחקים אותו לתוך משבצת אנושית. למשל, השאלה "האם אלהים יכול לברא אבן שהוא לא יכול להרים" מניה שאלהים מתנהל בקטגוריות של "אבן" (חומר) ו"להרים" (פעולה). לשאלת הזו יש ממשעות רק בעניינים אנושיים, אך לא כ舍דברים על אלהים, שנמצא מעבר לשכל ולהיגיון שלנו. מבחינה האינסוף, השאלה חסרת משמעות ממש כמו לשאלת "האם הצבע הצהוב הוא אידזוגי".

אחד. אלהים הוא הכל, ואין מציאות מלבדו. הוא יוצר את העולם, אבלינו משתנה. הוא נמצא מעבר למציאות, ועם זאת שורה בתוכה. במובן מסוים המציאות היא כמו עץ וכוב אלפי עליים בגודלים וגונונים שונים. העליים חוזים את עצםם כנפרדים זה מזה, אך למעשה הם כולם חלק מאותו עץ! בדומה לכך, כל חלקי המציאות הם חלקים של דבר גדול, ורק בغالל מוגבלות התודעה שלנו אינו יכולים לראות כיצד הם מתחברים לדבר אחד. אין סופיותו של אלהים כל כך מוחלטת, עד שאין שום דבר בעולם חזן ממנו, כמו שאומרת התורה: "אֵין עוֹד מִלְפָדוֹ" (דברים ד).

הרעיון של אחדות האל מתמצה בפסק שבעיני רבים מייצג את לב לבה של היהדות: "שֶׁמְעַרְאָל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד" (דברים ו). ה"אחד" שמוופיע בקראית האמונה הזו אינו עניין ממשי, כפי שאנו הנו אומרים "תפוץ אחד" ולא שני תפוזים. זה יהיה אחדות מהותית, שאי אפשר לחלק אותה. "הכל אחד" אומר שגם דברים שנראים לנו כמו סתרות או הפקים, הם בעצם צדדים משלימים של אותו דבר.

מחויב המציאות. האם תוכלו לדמיין חשבון כלפי מספרים, מיללים ללא אותן, מזיקה שאין לה צלילים? מה הופך ארבע רגלי עץ המוחבות לחthicת דיקט – לשולחן? בכל דבר יש נקודה פנימית שמהווה את עצם העניין, התמצית שבלעדיה הדבר אינו הוא. אז מה הופך את המציאות למציאות? על פי היהדות, אלוהים הוא יסוד ההוויה – הנקודה שעומדת בבסיס המציאות כולה, הדבר שמהווה את עצם הקיום. הנחת היסוד שלנו היא שהוא תמיד היה ותמיד יהיה, ואין תלוי בשום דבר.³

משגיח. עם כל גודלו וונשגבותו, אלוהים נוכח בתוך הבריאה ומשגיח עליה. כל יצור זוכה ליחס מיוחד המיועד לו בדיק, ואף אחד לא נזוב לבדו. האירופים, החוויות, ההצלחות והמשברים שבחרינו הם כולם תוצאה של רצון אלוהי.

אופן ההשגחה האלוהית על העולם הוא אולי הדבר הקשה ביותר להבנה לשכל האנושי. לעיתים אנו מצலחים להבין מודע הדברים מתנהלים כפי שהם, ולעתים לא (ראו בהמשך, "ביתחון"). מצד אחד אלוהים מנהל את העולם על פי מערכת של שכר ועונש – החוטאים נונשים והצדיקים יוצאים נשכרים. אבל אם מביטים סבב, רואים שלא תמיד זה כך. המציאות של "צדיק ורע לו, רשות וטוב לו"⁴ איננה דבר נדר כלל כך. הסיבה היא שיש שיקולים נוספים, שאיננו בהכרח מקרים או מוסgalים להבין. רק משה רבנו, גדול הנביאים אשר הגיע להשתתfaction האלוקות הגבוהה ביותר שכן אנווש מסוגל להגיע אליה, זכה גם להבין כיצד אלוהים את עולמו.⁵

איש. אלוהים לא רק משגיח על הבריאה, אלא גם יוצר קשר אישי עם בני האדם. הקשר שלו עימנו מתבטא במגוון דרכים כגון נבואה, נתינת התורה לאנושות והרשאת שכינה, שעל חלקן נרחיב בפרקיהם הבאים. הקשר שלנו אליו מתחטא בתפילה, לימוד תורה וקיים מצוות. הדיבור האלוהי עם בני האדם אינו נחלת העבר בלבד, כיון שהוא היסטורי שקרה לאבותינו ולא לנו. גם היום אלוהים מדבר איתנו באופנים שונים, גם אם לא תמיד אנחנו שמים לב לכך. מה ש�פין את הנביאים היה לא רק היכישנות והחוכמה שהיו להם, אלא הרגישות שלהם לשם שמעו את דבר האל. ככל שאדם יותר קשוב להוויה, כך הוא יכול לשמוע ולהבין את המסרם האלוקיים המופנים אליו.

בתורה מסופר שאלוהים ציווה על אברהם אבינו: "לְךָ לְקַרְבָּן מִצְרָיִם
וּמִמּוֹלֵדֶתֶךָ וּמִבֵּית אֲבִיךָ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָרַקְתָּ" (בראשית יב, א). אם
אברהם (או עוד אברהם) יסכים לעזוב את כל עולמו מאחוריו וללכת
בעקבות הקוריאה, הוא יזכה לברכה עצומה. אך בשום מקום לא נאמר
מודיע דזוקא אברהם נבחר על ידי האל מכל בני האדם. אחד ההסברים
הוא שהקוריאה האלוקית "לך לך" הושמעה על ידי האל בכל העולם
בקוריאת התהכרותית, כמו גלי רדיו רוחניים. כל אחד יכול היה לשמוע
אותם, אך אברהם היה היחיד שהחיפה – ושמע.

לוגמה בלבד

איך מאמינים?

האמונה היא תוכנת נפש בסיסית שקיימת בנו, ידיעה וודאית שמעל השכל, אך זוקה לפיתוח ולימוד מתמיד כדי להוציא אותה אל הפועל. לעצם האמונה באלהים מתווסףות שתי מצוות המבוססות על יחס נפשי שלנו כלפיו: אהבה ויראה.

אהבה ויראה

אהבה לאלהים היא השטוקקות לקרבתו. מכיוון שאי אפשר להכיר את הבורא עצמו, נוכל להכיר אותו על ידי הכרת מעשיו, כולם דרך העולם שברא. האהבה לאלהים מת丑ורת בין היתר מתוך התבוננות בגודלות הבריאה, בחוכמת גופנו, בניסים הקטנים של החיים. וכפי שכחוב הרמב"ם: "בשעה שת התבונן האדם במעשהיו ובראויו הנפלאים הגדולים [של הארץ] ויראה מהם חכמו שאין לה ערך ולא קץ, מיד הוא אוהב ומשבח ומפאר ומתאונה תאווה גדולה לידע השם הגדול" (הלכות יסודי התורה ב).

יראה, לעומת זאת, היא תחושת אפסות שמתעוררת מתוך התבוננות ממש: "וכש מה שבח בדברים האלו עצמן מיד הוא נרתע לאחוריו, ויראה ויפחד וירעד שהוא בריה קטנה שלפה אפללה, עומד בדעת קלה מעוטה לפני תמים דעתות" (שם). לעיתם כל מה שצריך כדי לעורר אותנו לאמונה הוא להזכיר כמה דקotas של מחשبة לנושאים מורומיים. אפשר להתבונן בכוכבים – בדמותם העצומה, במרקח הכלתי נתפס שלהם מאייתנו, ובמה שבודאי נמצא אי-שם במרחבי הקוסמוס וכנראה לא נצליח לגלוות לעולם. אפשר לחשב על העובדה שהיינו הם דבר חולף שעתיד להסתיים יום אחד, ועל עוד שאלות קיומיות אשר פותחות פתח להכרת הבורא ולאמונה. גם התבוננות במאורעות שקרו לנו בחיננו, ב"צירופי המקרים" השונים,

בسمנים של שולחים לנו מלמעלה ושחוורים על עצם שוב ושוב, יכולת לעורר אותנו להתרחבות דעת שתוביל לאמונה.

ביחסון

הביטחון בבודא הוא חלק ממציאות האמונה. מהי מידת הביטחון? מנוחת הנפש מתוך אמונה שהבודא דווג ל', ועשה הכל לטובי. כל מה שקרה לי ולאחרים הוא מדויק, מכיוון מלמעלה ונעשה מתוך שיקול דעת גדול לטובי ולטובת העולם כולו. לפעמים איננו יכולים לדאות כיצד הדבר נעשה באמת לטובי, אך עליינו לדעת שהטובה היא לעתים גלויה ולעתים סמויה. לפעמים היא תוצאה של מעשה שעשית לאחרונה, ולפעמים של דבר שקרה לפני שנים רבות ורק עכשו הגיעו זמנו. לפי תורת הקבלה, אולי אפילו קוראים לנו דברים בגלל מה שעשינו בגלגול קדום. פעמים רבות, מה שקרה לאדם הוא אות ורמז מהבודא כדי שיתקן או ישנה את דרכיו.

מידת הביטחון מסיבה מהאדם דאגות ומתהים מיותרים, מתוך שהוא יודע שהכל בידי שמיים, כמו שאמר רבי נחמן מברסלב: "כשאדם יודע שככל מאורעוטיו הן לטובתו, זאת הבחינה היא מעין העולם הבא" (ליקוטי מוהר'ג), ד). גם אם הדברים אינם ברורים לנו לעת עתה, עליינו להתחזק באמונה שהכל לטובה. זו לא רק המלצה, אלא כך נפסק גם להלכה: "לעתם יהיה אדם רגיל לומר: כל מה שעבד ורחמנא, לטב עבד וכל מה שעשוה הבודא, לטובה עושה" (שולחן ערוך אורח חיים, רל).

מעשה ברבי עקיבא שיצא يوم אחד בדרך ארוכה, ולקח איתו חמור, נשא את חפциו; תרגול, כדי שיקין אותו משנתו מוקדם עם שחר למדוד תורה; ונדר, שיוכל למלמוד לאورو. לעומת ערב הגיע לעיר, אך בני העיר סירכו לארח אותו בכתייהם. במקום להתייאש הוא יצא והלך לישון בעיר סמוך. במהלך הלילה נשבה רוח חזקה וכיכבתה את הנר. לאחר מכן הגיע חתול וטרף את התרגול, ואז הופיע ארייה וטרף את החמור. רבי עקיבא נשא בחוסר כל, ובבודאי חשב לעצמו בתסכול: "למה זה קורה לי?". לפתע נשמעו צהלות סוסים, והוא הבחן מרוחק בקבוצת חילים שכובשת את העיר. בזכות אירועי הלילה, שנראו בזמננו כמפח נפש, ניצלו חייו: הנר היה חושף את מחבו, והחמור והתרגול

היו עלולים להסיגר אותו. מכאן אמר רבי עקיבא: "כל מה שעושה הקב"ה – הכל לטובה" (ברכות ס).

שמות האל

בתנ"ך ובספרות היהודית מתיחסים לאלוהים בכינויים שונים: אללהים, הקדוש ברוך הוא, אֱלֹהִים צְבָאות, שְׁדַי, ربונו של עולם, רחום וחנון, אבינו מלכנו, מלך העולם, אל, ומובן, השם המפורש בן ארבע אותיות שאסור להגיד – יהוה (מכונה גם שם הוי"ה). אם אלוהים הוא אחד, מדוע יש לו שמות רבים כל כך?

שמות מבטאים גילויים שונים במציאות. ניקח לדוגמה קצין בכיר בצבא: כשהוא בלשכה, קוראים לו המפקד, אך הרמטכ"ל מן הסתם קורא לו בשמו הפרטני. אשתו מכנה אותו בכינוי אהוב, פוצ'יק. ילדיו קוראים לו אבא. הוריו, אחיו וחבריו קוראים לו בשם החيبة שדרבק בו בילדותו. בתקשורת מתיחסים אליו בתרו האלוף... ובספר הטלפונים של השכון, שלפני שמונה שנים רצה לרכוש מנג' מכוונית, הוא שמר בתרו "שכן טויטה". אף אחד מהשמות אינו "נכון" יותר מהאחרים. כל אחד מייצג בחינה אחת, צד מסוים באישיותו של אותו אדם. בבית הוא לא נותן פקדות או מסכם דיןנים (בתוקוה), ואילו בישיבת מטכ"ל הוא לא מספר סיפור לפני השינה ולא שואל אם נתנו שיורי בית. כל שם מבטא רק צד אחד שלו, ואפילו אם נוצר את כל השמות, ה/cgiוניים וצדדי האישיות שלו, עדין ישארו אורים אפורים שאינם ידועים לנו.

בדומה לכך, גם אינסופיו של אלוהים מופיעה באינספור גוונים, המיזגים באמצעות שמות שונים. המדרש מספר כי כאשר אלוהים נגלה למשה בסנה הבוער, משה שאל אותו לשם. התשובה שקיבל הייתה רבת-פנים:

שמי אתה מבקש לידע [=לדעת?] לפי מעשיי אני נקרא...
כשאני ذן את הבריות, אני נקרא אלוהים;
וכשאני עושה מלחמה ברשעים, אני נקרא ציבאות;
וכשאני תולה על חטאיהם של אנשים, אני נקרא אל שדי;
וכשאני מרחם על עולמי, אני נקרא ה'.

שמותיו הרבים של אלוהים מבטאים את דרכי הנהגת המציאות. לעיתים,

לפי הzcורן, הוא חושף צדדים רוחניים, ולעתים מתחנהג איתנו בקשיחות. אך עצמותו ומהותו לעולם נסתרות ונשגבות מפנינו.

השמות הקדושים. מבין שמוטיו הרבים של אלוהים, שבעה נחשבים לשמות מקודשים יותר: הויה (יְהִי־זֶה), אֱלֹהִים, אֵל, אֱלֹהָה, אֲדֹהָה, שְׁדִי, צבאות. לגבי שמות אלה ישנו כמה כלליים:

- ◀ אין להזכיר אותם לבטלה, כלומר לבטא או לכתוב אותם בלי סיבה, ולא לנוהג בהם בכיזיון.
- ◀ לא משליכים לאשפה דפים או תשתיishi קדושה שמופיעים בהם שמות קדושים. יש להניחם במתיקן גניזה מיוחד, שמןנו הם נלקחים לקבורה.
- ◀ לא נכנסים עם כיתוב שם קדוש לשירותים או למקומות מוזהמים (האיסור כולל גם את הספר הזה...).

בספר זה אמיהח לאלהים בכל מיני כינויים המקובלים בעולם היהודי: אלהים (קוראים "אלוקים"), הקדוש ברוך הוא, וגם בכינוי המקובל, ה' (קוראים "השם").

מידע נוסף

כפי שנראה בהמשך, מצוות האמונה בעם ישראל אינה מתבססת על ראיות שליליות בלבד, אלא על "ראיות" – מלשון ראייה, אותו רובך בנפש שהוא מעבר לשכל וلتבוננה.⁷ אך במהלך הדורות נעשה מאמץ להציג הוכחות לקיים של אלוהים גם באופנים שכליים שיתקבלו על דעתנו, ואפשר לחלק אותם לאربعة סוגים מרכזיים.

הראיה הקוסמיולוגית – סיבת ראשונה ואחרונה

כל דבר שקורה בעולם יש סיבה שקדמה לו. המוכנית נסעה כי מישחו לחץ על דושת הדלק; אם היא תילחץ והמכונית עדין לא תזוז, נבין כי סיבת מסותית מונעת זאת. כשהתפוח של ניוטון נפל על ראשו, הוא הבין שהמשהו גורם לתפוח ליפול, וכך פיתח את נוסחת כוח המשיכה שלו.

מאז ומעולם ניסתה האנושות להבין מה גורם לעולם להיווצר. הפילוסופים היוונים חשבו שהעולם הוא קדמון – ככלומר, היה קיים מאז ומעולם מבלי שהייתה לו נקודת התחילה. רק לפני שישים שנה החלו המדענים לקבל את תיאוריית "המפעzel הגודול", הטענת שלעולם יש נקודת ראשית בזמן. לפי תיאורייה זו, ברגע מסוים נוצר ריכוז אדריר של כל החומר והאנרגיה ביקום, והתפרצתו הייתה את נקודת הבריאה הראשונית. אבל המדענים לא עסקו בשאלת המרתתקת עוד יותר – מה היה לפני המפעzel הגודול? למורות הסקרנות, אין לנו יכולת לעסוק بما שקדם לזמן, למרחק ולבריאת.

היהדות מאמינה שאלהים, שנמצא מעבר לחומר ולזמן, הוא שברא את העולם והוא שעומד בשורש כל התופעות. לכן הוא מכונה גם "סיבת הסיבות" – ה"למה" הגדול שאליו מובילות כל השאלות.

תפקידו של אלוהים לא הסתיים עם בריאות העולם. חוקרי הטבע מודיעים היטב לכך שקיימת בבריאה הנועה מתמדת של התפשטות והתרחבות, צמיחה וكمילה. אפילו הספר שאתס מחזיקים כתע אינו באמת דום. הוא מרכיב מיליארדי חלקיקים הנעים במהירות אדירה כל כך, עד שאיננו מסוגלים להבחין בעובדה שהוא עשוי, ברובו המוחלט, מריק (אקום) – שם כלום.⁸ כדי שהעולם יתקיים דרוש כוח שיזהו אותו ללא הרף, כמו נורה שזוקקה לזרם החשמל רציף כדי להאיר. אם הבריאה הייתה רק אירוע חד-פעמי שנמשך שישה ימים בלבד, מה ממשיק לקיים את העולם מАЗ?

לפי היהדות, ששת ימי בראשית המוזכרים בתנ"ך הם התחלה שבאה נוצרה המסתגרת של העולם. כדי שהעולם ימשיך להתקאות, צריך שאלוהים יקיים אותו כל רגע מחדש. אפשר לתאר זאת למשל הבא: דמיינו לגע אולם קולנוע השו, שמוקרן בו סרט על מסך גדול. אתם שוקעים בעלילה המותחת, והכול נראה אמתיי כל כך עד שלעתים שוכחים שזה רק קולנוע. אבל מה יקרה אם פתאום יפסיק זרם החשמל במרקן? במצב זה תשתחרר חשיכת באולם, הדמיות ייעלמו, ולא יישאר כל זכר לחיים הנפלאים שהתקימו על המסך עד לפני רגע.⁹

בנמשל, ה"חסמל" שמקיים את המציאות בכל יום ובכל רגע הוא כוח הבריאה התמידי שהוא מזורים אלוהים. ועל כך נאמר בתפילה: "ברוך אתה ה... התחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית" (ברכות קראת שמע של שחרית).

הבריאה המכונת – התבוננות בגוף ובطب

במפעל גדול לשוקולד עומדים פסי ייצור ארכיים, מכונות משוכללות ומשתחי אריה שמלאים את האולם כולו. המכונות עובדות בקצב גובה ובארגון מושלם, ואם תסתכלו מקרוב, תראו שככל מכונה וכל בורג נמצאים בדיקן במקומם המתאים וממלאים את התפקיד שנועד להם, גם מבלי שהוא שם ولو אדם אחד.

אם יכול להיות שהמפעל פשוט "נוצר עצמו", וshall המכונות נבנו בצוורה אקראית? האם לא ברור שמשהו תכנן וסדר אותן במקומן, ושהוא שולט

על פועלתן ומתחזק אותה באופן שוטף? לא רק שחייב להיות מישחו כזה, אלא שברור שהוא עשה את כל זה למען מטרה מסוימת, אחרת לא היה מתאם לבנות מפעלי מושלים כל כך.

אם כך הדבר לגבי מפעל אחד, על אחת כמה וכמה כשמדבר בועלם כולם. כשתבוננים בחthicת עין או אבן, ועוד יותר – כשבחינים בתחוכם המדריים של הצמחים, של בעלי החיים, ומעל כולם של האנשים, עומדים נפעים מדרגת התכנון המדודרת. ככל שהאנושות לומדת יותר על העולם, כך מתברר שהתחוכום שלו גדול עוד הרבה יותר מאשרנו, ותחושת ההתפעלות מהאדרכיל העליון שתכנן אותו רק מעצמה. מספיק להסתכל על מגנון הפעולה של הלב – משאבה שפועמת 100 אלף פעמים ביום מבלי להתיעיף; על העין – המצלמה המשוכלת בעולם, ואפיו על הדרך שבה צומחות השערות שלנו. התחוכום והסדר המושלם של היקום מגלגים את חוכת ההוכחה לאקרואיות על מי שrozה לטען שככל זה נוצר סתם כך. וכי שתהגיד זאת אחד מגדולי הפיזיקאים בדורנו, הסıcıוי שהעולם שלנו נברא "במקרה" הוא בדיקותינו סיכוי שסופת הוריקן שעברה מעל מחסן גוראות תיציר מטוס בואינג...¹⁰

המקורות היהודיים מסבירים שאברהם אבינו, המאמין הראשון, הגיע לאמונתו מתוך התבוננות בעולם. המדרש מדומה את אברהם לאדם שהליך בדרך וראה ארמן מואר.¹¹ הוא תהה לעצמו: ארמן זה, מישחו הרי בנה אותו והדרlik בו אור, אך מי הוא? באותו רגע הופיע בעל הארמן ואמר: אני הוא.

בנמשל, הארמן הוא העולם שלנו. אנחנו מקבלים אותו כפי שהוא, מבלי שהוא מעורר לנו יותר מדי שאלות. גם בעבר איש לא עצר לשאול "מיهو בעצם מנהיג העולם?", עד שבא אברהם. כשהוא ראה את הסדר המדוקדק של יום ולילה, קין וחורף, הבין שיש יד שמסדרת את העולם. בעצם השאלה וההיפוש הביאו את אלוהים להתגלות לפניו. העולם מעיד על בוראו בשתייה, וכמו שאמר דוד המלך (תהלים יט): "השׁמִים מְסֻפְרִים בָּבּוֹדָל, וְמַעֲשֵׂה יְדֵיו מָגִיד הָרָקִיעַ... אֵין אָמֵר וְאֵין דָּבָרִים, בְּלִי נְשַׁמְעַ קּוֹלֶם".

שורש המוסר

אנחנו מרגינשים שיש אמונות מסוימות שנכונות תמיד – לא לקחת שוחה, לא לפגוע ביצורים חסרי ישע, להכיר תורה. עצם התהוושה שלנו שיש "מעשה נכוון", מעידה על מציאותו של שורש מוסרי עליון.

הבעיה היא שלעתים קרובות אינטראסים אישיים משבשים את שיקול הדעת המוסרי שלנו. למשל, רוב בני האדם יסכימו שגנבה היא דבר מגונה. ובאמת, כשהזה נוגע לדברים גדולים כמו מכונית או ארנק, כולנו שומרים על החוק ואיןנו מעלים על דעתנו לקחת אותם בלי רשות. אבל מה לגבי דברים קטנים, כמו טיעימת פיזוחים בחנות בשביל היכף, או הדפסת מסמכים אישיים בעבודה בלי רשות? מבחינה מוסרית טהורה, אין הבדל בין גנבה של מיליון דולרים ובין גנבה של כמה אגורות – מוסר אמיתי הוא דבר מוחלט, שנכוון בכל זמן ובכל מקום.¹²

האמונה באלוhim, בהשגתם המתמדת ובחוקים הנצחים שהעניק לנו, היא הבסיס של מערכת ערכיהם מוסרית באמת, שתישאר ייצבה גם כשהאידיאולוגיות ישתנו, וגם כשאין בסביבה שוטרים או אמצעי אכיפה. הסיפור הבא הוא דוגמה לכך:

פעם נסע יהודי אחד בעגלת רתומה לסוסים, כמנגן ימיים. בצד הדרך עמד מטע תפוחים עסיסיים, והעגלון שהسيע אותו לא התAFX ועצר לקטוף לעצמו פירות, כਮובן ללא רשות הבעלים. הוא חשב לעצמו "בסק הכלול תפוח אחד, למי זה כבר יפריע", ובקיש מהנוסע שיצעק אם יראה מישהו מגייע. בדיקת כסעמדו לקטוף תפוח, צעק לו הנוסע: "רואים!". העגלון הסתכל לצדדים, אך לא ראה איש. הוא ניגש לשדה שוב, אך גם הפעם, ברגע שנגע בפרי, צעק הנוסע "רואים, רואים!". הדבר נשנה כמה פעמים, עד שלעגלון נמאס. הוא שאל את היהודי: "מדוע אתה צועק סתום? אין כאן איש, אף אחד לא רוואה!". הנוסע נשא את עיניו כלפי מעלה ואמר: "בני אדם אולץ לא רואים, אבל יש מי שרואה..." (מסופר על רבוי ישראל מאיר הכהן, ה"חפץ חיים").

חויה רוחנית

אפשר לדבר על שוקולד כל היום: להסביר ממה הוא עשוי, לתאר את האромה של כל סוג הkekao הגדלים בעולם, להסביר את ההבדלים בין שוקולד עם 60, 70 או 80 אחוזי Kakao, ואיך כל אחד מהם מתאפיין אחרת על הלשון. אפשר לԶקלם בעל פה את שמות היצרנים, הסוגים והזנים, ואפיו ללמידה כיצד מייצרים אותו בלבד בבית. אפשר לדעת את כל זה, ועודין לא להכיר כלל את טעםם של קוביות שוקולד.

אפשר גם ללמידה כל היום על מרחבי הקוסמוס, על נצחות הזמן ועל אינספironתו של הבורא. אבל זה דבר אחד ללמידה על כך, ודבר אחר לגביי "לטעום" אותו – להרגיש יומם בהיר אחד שהאינסוף הוא פונה אליו. החוויה יכולה להתבטא בדרכים שונות: תפילה שנעננה, חלום נבואי, תחושת "דז'ה-יוו" או אינטואיציה חזקה. קשה להסביר אותה במילים, אבל היא לאחר הדברים המרגשים והמפיעים ביותר שאפשר לחות. אנשים רבים שעברו חוות רוחנית העידו שהיא אירוע מטלטל שאחריו חיהם לא חזרו להיות אותו דבר.

מה גורם לחוויה רוחנית? איש עוד לא הצליח להבין. ועם זאת, אם מסתכלים על הסטטיסטיקה, פעים רכובות חוות רוחנית מתרחשת כשהאדם נמצא מוחוץ למגמות החיים הרגילה שלו: טול במקום וחוק, אירוע קיזוני כמו מלחמה או מחלת (לא עליינו), מצב נפשי מיוחד. נראה שיש יותר סיכוי לחות אותה כאשר האדם נושא בתוכו שאלה משמעותית, שעושה אותו קשוב יותר למציאות ולהוויה. אבל לפחותים זה יכול לקרות סתם כך, כמו זו חוות חוות רוחנית באמצעות קריאת ספר של DOSTOVSKY:

אני זכר את עצמי ורכיב ברכבת הפתעות הסוערת של הספר "הاخים קרמזוב" במשך מסטר שבועות. ואני, יום אחד לקרואת סיומו של הספר, זה קרה. רגע שעאני יכול לתאר אותו רק בנס. פתואום באמצעות הקריאה, נדמה לי שזה היה כשאליוונה נשא את הנאות שלו על קבר הילד הרן. הכל התהפך, המוצאות כולה הופיעה לפני שקופה וצלולה.

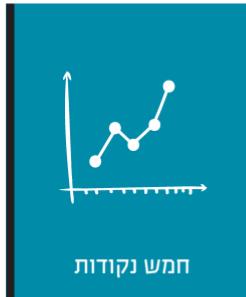
קשה לתאר מה ראייתי שם, ואני גם לא בדיק זכר. אני רק זכר שזה היה רגע של התגלות מהסוג הזה יותר שנווע ישירות מהלב. אני יודע כמובן שבקנה מידה רצינולי לא הייתה פה הוכחה לכלום, אבל זה כל מה שהיה צרי. מה שעני זכר הוא שבאותו רגע אמרתי לעצמי

שביעולם שקיימים בו דבר יפה ומושלם כל כך חייב להיות גם אלוהים, כי עצם קומו של הדבר זהה כבר מצדיק את קיומם של כל הדברים הטובים והרעים בעולם. הייתהו בן עשרים ואני זכר שנשבעתי לעצמי שלאulos לא אשכח את הרגע הזה. שתמיד, לא משנה לאן הגיע בחיים האלה, אזכור שהיופי האינסופי הזה קיים. הזיכרון שהיופי הזה קיים יהיה הקמייע שלך, הבטחה תמידית של האל שהוא איתך כאן בעולם.¹³

בדרכּ כלל אי אפשר לאליין את עצמנו לעבר חוויה רוחנית, אבל בהחלט אפשר לעוזר לה להופיע. כדי למצוות את אלוהים צריך תחילת לחפש אותו. חכמיםינו אמרו: "הכל בידי שמיים, חז' מיראת שמיים" (ברכות לג), והתכוונו לכך שאף שלוחיהם קובע הכל בבריאה, דבר אחד הוא השair לאדם – לבחור אם להאמין בו. וכמו אברהם אבינו, כאשר האדם מחפש את אלוהים, אלוהים מшиб לו באותה מطبع ומופיע בפניו.

עם זאת, לא יהיה זה חכם לשכט ולצוף לחוויה של קולות וברקים. פעמים רבות החוויה הרוחנית מופיעה כצורה עדינה וaintimiyah יותר, אבל כזו שששיירה אותנו בודאות מוחלטת לגביה. כדי שהזה יקרה, צריך קורם כול לחבוש את משקפי האמונה ולבקש את האל מבעד לערפל שמסתיר אותו מאיתנו. אפשר להתחילה בלבד אליו, להתפלל אליו, לבקש ממנו שיופיע כرمזים שיהיו ברורים לנו. וכשהתדר הפניימי יכוון לאמונה, נוכל לשמע סוף סוף כיצד אלוהים מדבר אלינו.

חמש נקודות על אמונה

1. כולם מאמינים במשהו. כל תפיסת עולם, תיאוריה או מדרע מבוססים על הנחות יסוד נתונות שאי אפשר להוכיח. לפי הידות, אלוהים הוא האקסיומה של העולם.
2. תשתיית המציאות. אלוהים איננו דמות או ישות דמיונית, אלא מציאות אינסופית שקדמת למרחב ולזמן. יש לו מספר שמות והחשוב שבהם הוא שם הו"ה, המרמז לכך שהוא היה, הווה ו יהיה, ומהו הוא את העולם מחדש בכל רגע.
3. מתגלה במגוון דרכים. אי אפשר להכיר את האינסוף באופן ישיר, لكن אלוהים מתגלה אלינו בכל מיני צורות. השמות הרבים של אלוהים מבטאים למעשה את צורות ההתגלות השונות: בעל חסר, נוקם או מלא רחמים.
4. מוגבלותו של השכל. השכל הוא כוח נפלא המיחד את בני האדם משאר היצורים, אבל יחד עם זאת הוא מוגבל ועלול להטעות, וכן צריך להיות שלא לראות בו את חזות הכל. אמונה שלמה היא גבואה יותר מהשכל, כי היא מחברת אותנו אל ה"מעבר", אל השורש של כל המציאות.
5. פשוט להאמין? בניגוד למה שאנשים חושבים, אמונה באלהים אינה דבר קל, וכן זו מצווה שלפעמים פשוט צריך להתאמץ ולקיים. יש כל מיני דרכים להגיע לשם: לימוד תורה, התבוננות בעולם או חוויה רוחנית.

להרחבה

- ◀ ספר האגדה, חלק רביעי – "הקדוש ברוך הוא". אוסף מדרשים העוסקים בדמותו של אלוהים.
- ◀ משנה תורה לרמב"ם, ספר המדע, הלכות יסודי התורה (אפשר לדלג על פרקים ג-ד). שייתנו של רmb"ם בדבר ידיעת והשגת האל. חובות הלבבות, רבנו בחיי אבן-פקודה, שער הביטחון (רצוי עם ביאור "לב טוב").
- ◀ המהף, סדרת ספרים מאת הרב זמיר כהן. המדע פוגש את התורה. בגין האמונה, הרב שלום ארוש. ספר יסוד על מהי אמונה ו איך מגיעים אליה.